

Civilutskottets betänkande

2024/25:CU16

Ny strategi för levande och trygga städer

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår följdmotionerna.

I skrivelsen presenterar regeringen en ny inriktning för stadsutvecklingspolitiken. Strategin innehåller ett nytt mål för stadsutveckling och 13 fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken som syftar till att Sveriges städer utifrån sina förutsättningar ska utvecklas till levande, trygga och robusta städer.

I betänkandet finns fem reservationer (S, C, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2024/25:96 Ny strategi för levande och trygga städer.
16 yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet5

Utskottets överväganden.....6

 Regeringens strategi för levande och trygga städer6

Reservationer13

 1. Statligt stöd för stadsutveckling, punkt 1 (S, MP)13

 2. Klimatperspektiv, punkt 2 (S, C, MP)14

 3. Segregation, punkt 3 (S, MP)15

 4. Övriga frågor, punkt 4 (C)16

 5. Övriga frågor, punkt 4 (MP)17

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....20

 Skrivelsen.....20

 Följdmotionerna20

Bilaga 2

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2024/25: MJU8y22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Statligt stöd för stadsutveckling

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 och

2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 1 (S, MP)

2. Klimatperspektiv

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3,

2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 7 och 9 samt

2024/25:3347 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del.

Reservation 2 (S, C, MP)

3. Segregation

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 2 och

2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 3 (S, MP)

4. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 4, 6, 8 och 10–12 samt

2024/25:3347 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del.

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (MP)

5. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2024/25:96 till handlingarna.

Stockholm den 8 maj 2025

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Rashid Farivar (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Jennie Wernäng (M), Larry Söder (KD), Björn Tidland (SD), Märta Stenevi (MP), Helene Odenjung (L), Markus Kallifatides (S) och Anne-Li Sjölund (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2024/25:96 Ny strategi för levande och trygga städer och tre följdmotioner med sammanlagt 16 yrkanden.

Den 27 februari 2025 gav civilutskottet miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelsen och motionerna i de delar som berör miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde. Miljö- och jordbruksutskottet lämnade ett yttrande den 3 april 2025 (2024/25:MJU8y). Yttrandet finns i bilaga 2.

Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Regeringens strategi för levande och trygga städer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Jämför reservation 1 (S, MP), 2 (S, C, MP), 3 (S, MP), 4 (C) och 5 (MP).

Skrivelsen

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen presenterar regeringen en ny inriktning för stadsutvecklingspolitiken med ett nytt nationellt mål för stadsutveckling och 13 fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken som presenteras under tre rubriker: levande städer, trygga städer och robusta städer.

Regeringen anför bl.a. att välfungerande, attraktiva och stimulerande städer är avgörande såväl för Sverige som helhet som för den enskilde. Arbete med stadsutveckling är centralt för möjligheterna att skapa livskvalitet för befolkningen. Regeringen vill genom stadsutvecklingspolitiken stärka förutsättningarna för kommunerna att utveckla levande, trygga och robusta stadsmiljöer samt stärka möjligheterna för regioner, statliga myndigheter, näringslivet och civilsamhället att bidra till det arbetet.

Nationellt mål för stadsutveckling

Det nya nationella målet för stadsutveckling ska ersätta det tidigare övergripande målet för hållbara städer (skr. 2017/18:230) och har följande lydelse:

Sveriges städer ska utifrån sina förutsättningar utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill vistas. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer.

Rådet för levande städer

Rådet för hållbara städer inrättades genom ett regeringsbeslut den 18 december 2017 (M2017/03234). I samband med beslutet om skrivelsen Ny strategi för levande och trygga städer beslutade regeringen att rådet skulle byta namn till Rådet för levande städer. Av beslutet framgår att syftet med rådet bl.a. är att

- skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att det nationella målet för stadsutveckling kan nås
- bidra till en långsiktig utveckling av levande och trygga städer i enlighet med det nationella målet för stadsutveckling

- underlätta dialog med och involvera kommuner och regioner samt övriga berörda aktörer i näringsliv och civilsamhälle
- skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030 kan uppnås
- utveckla möjligheterna att stödja kommuner som vill arbeta med utveckling av trädgårdsstäder.

Levande städer

Regeringen presenterar fem fokusområden för stadsutvecklingspolitiken som bidrar till att utveckla levande städer: livskvalitet, kultur, arkitektur och gestaltning, handel och besöksnäring samt mobilitet. Regeringen anför bl.a. att en levande stad är en stad med ett varierat utbud av aktiviteter som bjuder in till gemenskap och samhörighet och vars invånare och besökare upplever hög livskvalitet. För att skapa en attraktiv stad är det centralt att både stadskärnan och dess angränsande stadsdelar är levande både dagtid och kvällstid. Natur och grönska bidrar till stadens attraktivitet och erbjuder mötesplatser, aktivitet och återhämtning. En annan viktig förutsättning för en levande stad är enligt regeringen att det finns kulturella och kreativa verksamheter och företag.

Väl gestaltade och funktionella livsmiljöer ökar trivseln och människors livskvalitet. Livsmiljön, särskilt boendet och närmiljön, har enligt regeringen grundläggande betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Regeringen framhåller bl.a. att arkitektur, form och design tillhandahåller verktyg och metoder som, genom en medveten och inkluderande hantering, kan bidra till en hållbar samhällsutveckling och till att överbrygga ekonomiska, sociala och geografiska klyftor i samhället.

Regeringen anför vidare att det är avgörande för en långsiktig och hållbar platsutveckling att tidigt inkludera handelns och besöksnäringens företrädare i den strategiska planeringen av staden och omgivande områden. Besöksnäringen och den fysiska handeln samspelar och skapar, tillsammans med andra upplevelser som kultur, evenemang och möten, viktiga plattformar för levande städer.

Behovet av god tillgänglighet inom en stad samt till och från omgivande områden är enligt regeringen avgörande för städernas och därmed Sveriges utveckling. Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet.

Trygga städer

Regeringen presenterar fyra fokusområden för stadsutvecklingspolitiken som bidrar till att utveckla trygga städer: trygghet, trädgårdsstaden, fysisk aktivitet och trafiksäkra skolvägar. Regeringen anför att alla i Sverige ska kunna leva ett tryggt liv utan rädsla för att bli utsatt för brott, oavsett vem man är och var man bor. Enligt regeringen är det därför viktigt att stadsutvecklingen strävar mot en gestaltning och planering av den byggda miljön som bidrar till att

riskerna för brott minskar och den upplevda tryggheten ökar. Regeringen anför bl.a. att det behövs mer kunskap om betydelsen av planeringens och den byggda miljöns utformning för trygghet och brottsförebyggande arbete i Sverige. Det är enligt regeringen viktigt att perspektiv på brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete integreras i samhällsbyggnadsprocessen. Regeringen anför vidare att det är viktigt att många krafter i samverkan tar ansvar för en god förvaltning och en hållbar utveckling av den byggda miljön. I det sammanhanget hänvisar regeringen till den pågående beredningen av förslag från Utredningen om åtgärder för stärkt trygghet i den byggda miljön (SOU 2025:5).

En blandning av boendeformer och stadsbyggnadstyper som möter människors efterfrågan skapar enligt regeringen förutsättningar för trygghet och social sammanhållning. Trädgårdsstadens blandning av byggnadsformer kan enligt regeringen erbjuda en mångfald av marknära bostäder med egen trädgård, samtidigt som den ger goda förutsättningar för ett byggande med tillräcklig täthet för att ge underlag för kollektivtrafik och annan service. Därtill är grönska en central del av trädgårdsstaden. Regeringskansliet har tillsatt en bokstavsutredare, som benämns egnahemskommissionär, med uppdrag att bl.a. verka för att nya trädgårdsstäder anläggs.

Regeringen anför vidare att en god bebyggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet och vardagsrörelse, med tillgång till anläggningar och idrottsmiljöer, inte bara bidrar till bättre folkhälsa utan även till att fler människor vistas ute i samhället, vilket bidrar till ökad social interaktion och trygghet. Därtill är det enligt regeringen lämpligt att planera för trafiksäkra skolvägar på en övergripande strategisk nivå.

Robusta städer

Regeringen presenterar fyra fokusområden för stadsutvecklingspolitiken för utvecklingen av robusta städer: forskning och innovation, minskad klimatpåverkan, ökad klimatanpassning och säkrare ekosystemtjänster, beredskap samt digitalisering. Regeringen anför att städer måste klara utveckling och förändring över mycket lång tid. En robust stad förmår att ställa om över tid när det gäller användning och funktionssätt. Regeringen lyfter bl.a. fram förändringar i människors sätt att arbeta, handla, förflytta sig och roa sig. Vidare ställer förändringar i klimatet och den biologiska mångfalden krav på stadsutvecklingen om den ska vara robust.

Forskning och innovation inom samhällsbyggnadsområdet spelar enligt regeringen en viktig roll för att möta utvecklingen och lösa de utmaningar som städer står inför. Regeringen avser bl.a. att förlänga Formas nationella forskningsprogram för hållbart samhällsbyggande med två år och ge det en delvis justerad inriktning.

Regeringen anför vidare att tätheten i städer utgör en god grund för lösningar som kan medverka till minskad klimatpåverkan. Till exempel medför funktionsblandade städer kortare och effektivare transporter och

effektivare uppvärmning genom exempelvis fjärrvärmesystem. Regeringen framhåller att det krävs åtgärder för klimatanpassning för att få en robust stad. Åtgärder behöver planeras och genomföras i god tid i enlighet med principerna i regeringens strategi för klimatanpassning (skr. 2023/24:97).

Regeringen anför vidare att det är viktigt med grön och blå infrastruktur för att skapa robusta städer och för att kunna nyttja de ekosystemtjänster som sådana infrastrukturer kan åstadkomma. Att planera för att stärka ekosystemtjänster är enligt regeringen ofta kostnadseffektivt eftersom samma ekosystem kan bidra till flera lösningar samtidigt.

När det gäller städers beredskap för kris och krig anför regeringen att det behövs ett brett perspektiv på beredskap vid samhällsplanering, från livsmedelsförsörjning till skydd för civilbefolkning vid krigsfara. Slutligen framhåller regeringen att det behövs ett ökat säkerhetsperspektiv på digitaliseringen av samhället. Utvecklingen av den smarta staden kan enligt regeringen gynnas av en ökad mognad inom det statliga, regionala och kommunala säkerhetsarbetet, bl.a. i form av tillgång till nödvändig kompetens, upparbetade samverkanskanaler mellan olika aktörer och kontroll över de data som samlas in.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3342 påpekar Jennie Nilsson m.fl. (S) att fokus på hållbarhet och jämlikhet har tagits bort i regeringens nya strategi och ersatts med en politik där staten tar rejäla steg tillbaka och lägger över ansvaret på kommunerna. Motionärerna föreslår därför att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi där staten tar ansvar och ger stöd för hållbar stadsutveckling så att alla kommuner kan utveckla trygga, socialt hållbara och blandade bostadsområden och offentliga mötesplatser som stärker sammanhållningen (yrkande 1). Stadsplanering i den nya strategin ska enligt motionärerna vara ett verktyg för att minska klyftorna mellan olika områden (yrkande 2). Enligt motionärerna bör en ny strategi också ha ett tydligt klimatperspektiv i likhet med strategin i skrivelse 2017/18:230 (yrkande 3).

I kommittémotion 2024/25:3347 föreslår Alireza Akhondi m.fl. (C) att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi som belyser i synnerhet klimatfrågorna bättre. Motionärerna anför att flera av Sveriges städer riskerar att på olika sätt drabbas hårt av tilltagande klimatförändringar och att det därför är viktigt att en ny strategi tar upp bl.a. klimatanpassning. Viktiga frågor i ett sådant arbete är säker tillgång till dricksvatten, risker för stigande vattendrag och översvämningar, stranderosion och sjukdom bland gamla och svaga i städer när somrarna är riktigt varma. Enligt motionärerna behöver ytterligare en rad frågor lyftas fram mycket tydligare i strategin, exempelvis infrastruktur för energi och för vatten och avlopp som enligt motionärerna berörs alldeles för översiktligt i den nya strategin.

Märta Stenevi m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2024/25:3346 flera tillkännagivanden om att regeringen bör återkomma med en ny strategi som även omfattar en rad olika områden som motionärerna lyfter fram. För det första föreslår motionärerna att det övergripande målet för hållbara städer ska behållas (yrkande 1) och att namnet Rådet för hållbara städer ska behållas oförändrat (yrkande 2). Motionärerna framhåller att staten har en viktig roll att spela när det gäller att främja och möjliggöra stadsutvecklingen i hela landet och anser därför att regeringen bör återkomma med en ny strategi för städer som även omfattar konkreta stöd för stadsutveckling (yrkande 3). Motionärerna vill se en ny strategi som även omfattar politik för ett utvecklat barnperspektiv och barnkonsekvensanalyser av strategins åtgärder (yrkande 4), åtgärder för att motverka segregation (yrkande 5), mer omfattande åtgärder för ökad biologisk mångfald (yrkande 6), mer omfattande åtgärder för klimatanpassning (yrkande 7), mer omfattande åtgärder för arkitektur och hållbart byggande (yrkande 8), åtgärder för minskad klimatpåverkan (yrkande 9), hälsofrämjande åtgärder (yrkande 10), mer omfattande åtgärder för hållbar och klimatsmart mobilitet (yrkande 11) samt åtgärder för ökad tillgänglighet för en inkluderande stad för alla (yrkande 12).

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

I yttrande 2024/25: MJU8y till civilutskottet konstaterar miljö- och jordbruksutskottet bl.a. att regeringens nya strategi för levande och trygga städer tar upp den viktiga frågan om klimatanpassning för att öka motståndskraften mot klimatförändringarnas effekter, liksom vikten av grön och blå infrastruktur för att skapa robusta städer. Sammantaget konstaterar miljö- och jordbruksutskottet att den nya strategin för levande och trygga städer ger goda förutsättningar för en stadsutveckling som är robust och anpassad till klimatförändringarna med en stark beredskap. I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, C, MP).

Utskottets ställningstagande

Liksom regeringen anser utskottet att Sverige ska vara ett föregångsland för en hållbar utveckling av attraktiva städer. För att åstadkomma stadsmiljöer som är levande, trygga och robusta är det viktigt med ett långsiktigt arbete med stadsutveckling. I likhet med miljö- och jordbruksutskottet välkomnar utskottet därför regeringens nya strategi och det nya nationella målet för stadsutveckling som presenteras i skrivelsen.

I motionerna 2024/25:3342 (S) yrkande 1 och 2024/25:3346 (MP) yrkande 3 lämnas förslag om att staten ska ta ansvar för att skapa jämlika förutsättningar för stadsutveckling bl.a. genom fler konkreta statliga stöd. Utskottet anser liksom motionärerna att staten har en viktig roll för att skapa förutsättningar för kommunernas arbete med stadsutveckling. Samtidigt kan utskottet konstatera att strategin tar upp 13 fokusområden för att dels stärka

kommunernas förutsättningar att utveckla levande, trygga och robusta stadsmiljöer, dels stärka möjligheterna för regioner och andra aktörer att bidra till arbetet. Därutöver bedriver regeringen ett omfattande arbete inom flera politikområden för att skapa förutsättningar för stadsutveckling i enlighet med strategin. Det handlar bl.a. om att lagstiftningen för planering och byggande samt miljölagstiftningen ska skapa förutsättningar för städer att utvecklas på ett hållbart sätt. I det sammanhanget vill utskottet även lyfta fram Rådet för levande städer, som har ett viktigt uppdrag att verka för att regeringens politik för stadsutveckling genomförs. Mot bakgrund av det arbete som pågår ser utskottet inget behov av att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandena, som därmed avstyrks. När det gäller förslagen i motion 2024/25:3346 (MP) yrkandena 1 och 2 om att behålla det tidigare övergripande målet för hållbara städer samt namnet Rådet för hållbara städer, konstaterar utskottet att såväl det nya målet som det nya namnet följer av regeringens nya inriktning för stadsutvecklingspolitiken. Yrkandena bör därför avslås.

Miljö- och jordbruksutskottet konstaterar i sitt yttrande att den nya strategin ger goda förutsättningar för en stadsutveckling som är robust och anpassad till klimatförändringarna med en stark beredskap, och miljö- och jordbruksutskottet ser därför inget behov av att vidta några ytterligare åtgärder utöver vad som presenteras i skrivelsen. Utskottet delar den bedömningen och ser därmed inget behov av att vidta några särskilda åtgärder med anledning av motionerna 2024/25:3342 (S) yrkande 3, 2024/25:3347 (C) samt 2024/25:3346 (MP) yrkandena 6, 7, och 9. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Alla ska kunna leva ett tryggt liv utan rädsla för att bli utsatt för brott, oavsett vem man är eller var i landet man bor. Utskottet konstaterar att andelen som upplever otrygghet vid utevistelse i det egna bostadsområdet är större i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med övriga områden. Arbetet för att utveckla trygga städer är därmed en viktig del i arbetet för att motverka segregation och utanförskap. Utskottet ser därför positivt på att den nya strategin betonar vikten av att utveckla trygga städer. Utskottet noterar bl.a. att strategin behandlar frågor om hur brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete kan integreras i samhällsbyggnadsprocessen och hur stadsmiljöns utformning och en blandning av boendeformer och stadsbyggnadstyper som möter människors efterfrågan kan skapa förutsättningar för trygghet och social sammanhållning. Vidare bereds förslagen från Utredningen om åtgärder för stärkt trygghet i den byggda miljön (SOU 2025:5) inom Regeringskansliet. Samverkan mellan det offentliga och fastighetsägare är enligt utskottet viktigt för att få till stånd en god förvaltning och en hållbar utveckling av den byggda miljön. Något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsförslagen om segregation är därmed enligt utskottets mening inte påkallat. Motionerna 2024/25:3342 (S) yrkande 2 och 2024/25:3346 (MP) yrkande 5 bör därför avslås.

Utskottet ser heller inga skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av förslagen i motion 2024/25:3346 (MP) yrkandena 4, 8, 10, 11 och 12. Även dessa motionsyrkanden bör därför avslås.

Reservationer

1. Statligt stöd för stadsutveckling, punkt 1 (S, MP)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S), Märta Stenevi (MP) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 och
2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Den tidigare stadsutvecklingsstrategin, som den dåvarande socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen presenterade i skrivelse 2017/18:230, hade en hög ambitionsnivå i alla delar som berör livet i staden. Den innebar att staten tog ansvar, gav stöd till kommunerna och såg till att städerna utvecklades socialt och klimatmässigt hållbart. Med regeringens nya strategi har inriktningen för stadsutvecklingspolitiken ändrats i grunden. Man har tagit bort fokuset på hållbarhet och jämlikhet och ersatt det med en politik där staten tar rejäla steg tillbaka och lägger över ansvaret på kommunerna.

Till skillnad från regeringen anser vi att stadsplanering ska användas som ett verktyg för att minska samhällsklyftorna. Det är statens ansvar att skapa jämlika förutsättningar för kommunerna att utvecklas och hantera de utmaningar som de står inför. Staten har en viktig roll när det gäller att främja och möjliggöra stadsutvecklingen i hela landet. När regeringen nu lägger över ansvaret på marknaden och kommunerna ser vi en risk att skillnaderna mellan olika bostadsområden, kommuner och delar av landet blir allt större. Kommuner med en stark ekonomi kan fortsätta att investera i sin stadsutveckling medan kommuner med svagare ekonomi får svårare att genomföra viktiga satsningar. För att alla kommuner ska få likvärdiga möjligheter att utvecklas behövs en rättvis resursfördelning mellan kommuner och verktyg för en god stadsutveckling, t.ex. stadsmiljöavtal och stöd för hållbar stadsplanering.

Vi anser därför att regeringen bör återkomma med en ny strategi med ett större inslag av statligt ansvar och som även omfattar konkreta stöd för en hållbar stadsutveckling. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Klimatperspektiv, punkt 2 (S, C, MP)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S), Märta Stenevi (MP), Markus Kallifatides (S) och Anne-Li Sjölund (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3,
2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 7 och 9 samt
2024/25:3347 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del.

Ställningstagande

Klimatperspektivet har nästan helt försvunnit i regeringens nya strategi. Att regeringen har valt att kraftigt sänka ambitionerna på klimatområdet illustreras med all önskvärd tydlighet redan i rubriken där regeringen har tagit bort det tidigare tillägget ”politik för en hållbar stadsutveckling”. Den tidigare strategin innehöll bl.a. tydliga mål om fossilfria transporter, mer kollektivtrafik och grönare städer. Regeringen väljer i stället att i stor utsträckning fokusera på bilen medan satsningar på kollektivtrafik och cykelvägar tonas ned. Det är en rejäl tillbakagång. Mot bakgrund av allvaret i klimatfrågan är detta mycket olyckligt.

De tilltagande klimatförändringarna innebär att extrema väderhändelser som skyfall och värmeböljor blir allt vanligare. För städerna medför detta krav på stora förändringar i planeringen. Stora hårdgjorda ytor kan inte ta hand om vatten från skyfall utan riskerar att leda vatten in i byggnader eller underminera infrastruktur med stora skador som följd. Under en värmebölja fungerar de hårda ytorna som stora värmeöar som lagrar och sprider värme, vilket leder till ökade temperaturer i staden. Mjuka grönytor och träd har i stället motsatt effekt. När marken kan ta emot vatten fördröjs skyfallen, och skadorna på den byggda miljön minskar. En hög krontäckningsgrad sänker temperaturen med flera grader vid en värmebölja och kan därmed rädda liv. För att möta förändringarna i klimatet och dess konsekvenser behöver en naturbaserad planering komma in tidigt i planprocessen.

Andra angelägna frågor ur ett samhällsplaneringsperspektiv när det gäller klimatanpassning är en säker tillgång till dricksvatten, risker för stigande vattendrag och översvämningar, stranderosion och sjukdom bland gamla och svaga i städer under riktigt varma somrar. Till de frågor som har koppling till klimatet hör också olika former av infrastruktur för energi samt vatten och

avlopp. Dessa frågor är helt centrala för att hantera våra städers stora utmaningar men berörs alldeles för översiktligt i den nya strategin.

Regeringen bör mot denna bakgrund återkomma till riksdagen med en ny strategi som har ett tydligt klimatperspektiv och som innehåller mer omfattande åtgärder för klimatanpassning.

3. Segregation, punkt 3 (S, MP)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S), Märta Stenevi (MP) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 2 och

2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Sverige brottas med en ökad segregation i städerna och växande ekonomiska klyftor. På flera håll i landet finns bostadsområden som präglas av dåliga levnadsvillkor och social problematik. Olika bostadsområden i en och samma stad eller kommun kan uppvisa stora skillnader när det gäller t.ex. arbetslöshet, skolresultat, inkomst, bidragsberoende, samhällsservice, hälsa, valdeltagande och utsatthet för brott och otrygghet. Det är därför anmärkningsvärt att regeringen har strukit alla ambitioner att motverka segregation i den nya strategin för stadsutveckling.

Stadsplanering är ett av de viktigaste verktygen för att minska klyftorna mellan olika områden. För att stadsutvecklingen ska komma hela staden och alla dess invånare till del behöver byggandet och andra insatser anpassas till de skilda förutsättningar och behov som finns i olika bostadsområden. I städerna behövs en blandad bebyggelse och bostäder för fler grupper än i dag. Ur ett demokratiskt perspektiv är det även viktigt att staden erbjuder icke-kommersiella rum där alla kan mötas på lika villkor. Det är positivt att fastighetsägare, näringsliv och civilsamhälle deltar i att skapa levande och attraktiva stadsmiljöer, men vi menar att det offentliga samtidigt måste ta ansvar för att skapa stadsrum för alla medborgare. Den tidigare strategin, som den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen presenterade i skrivelse 2017/18:230, innehöll satsningar på offentliga mötesplatser, blandade bostadsområden och andra satsningar för att motverka segregation genom hur vi bygger städer. Detta måste återspeglas även i den nya strategin.

Vi anser att arbetet mot segregation är en förutsättning för en hållbar stadsutveckling. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en ny strategi som omfattar åtgärder för att motverka segregation och där stadsplanering används som ett verktyg för att minska klyftorna mellan olika områden.

4. Övriga frågor, punkt 4 (C)

av Anne-Li Sjölund (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3347 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del och avslår motion

2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 4, 6, 8 och 10–12.

Ställningstagande

Regeringen har i sin nya strategi för levande och trygga städer tagit upp trygghet i högre utsträckning än vad som var fallet i den tidigare strategin. Det är positivt och logiskt givet att trygghetsfrågorna kommit att aktualiseras alltmer. Det finns dock en rad andra frågor som skulle behöva lyftas fram tydligare i strategin. Förutom klimatfrågorna, som det har redogjorts för i reservation 2, handlar det bl.a. om frågor om energiförsörjning och lokal och småskalig elproduktion samt om hur man på ett smart sätt kan använda taktytor för olika ändamål. En annan fråga är livsmedelsförsörjningen, där städerna sannolikt kan utformas för att i högre utsträckning bidra till att i vissa avseenden öka Sveriges försörjningsförmåga. Kopplat till detta är också avfallshanteringen av betydelse. Ordet cirkulär dyker upp ett par gånger i strategin, men också i denna fråga är regeringen påfallande återhållsam med att peka ut en tydlig riktning.

Det är positivt att regeringen framhåller att städer behöver en blandad bebyggelse. Här är det samtidigt viktigt att överväganden kring markanvändningen görs. Att låta städer breda ut sig på värdefull åkermark kan utgöra ett hot mot livsmedelsförsörjningen, och sådana överväganden bör man också behandla tydligare i strategin. Ytterligare frågor som inte tas upp i strategin är bl.a. de intressekonflikter som stundtals uppstår mellan bullerregler och den levande staden med uteserveringar, livescener och idrottsverksamhet. Man lyfter heller inte upp frågor om levande bottenvåningar som kan bidra till att skapa folkliv och trygghet eller behovet av en politik för bättre företagsklimat, något som är avgörande för att städer ska vara levande.

Jag anser därför att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi som bättre belyser de aspekter som jag redogör för ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5. Övriga frågor, punkt 4 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 4, 6, 8 och 10–12 samt

avslår motion

2024/25:3347 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del.

Ställningstagande

Den tidigare strategin för levande städer, som arbetades fram under ledning av det miljöpartistiska statsrådet Karolina Skog (skr. 2017/18:230), hade en hög ambitionsnivå i alla delar som berör livet i staden. Regeringens nya strategi är en stympad produkt där staden har förvandlats till en kuliss för handel och kommersiella intressen. Regeringen vill se en ”attraktiv” stad men stryker alla formuleringar om jämlikhet. Staden ska vara ”tilltalande”, men det är inte en prioritering att bryta segregationen. En levande stad beskrivs som en plats där handeln blomstrar, men att luften är ren nog att andas, vattnet friskt nog att dricka eller tillräckligt rent för att bada i och att städernas klimatutsläpp minskar, ingår inte i regeringens strategi.

Det duger inte. Regeringens strategi kommer inte att ge vare sig stöd eller vägledning till stadens aktörer, och jag vill därför uppmana regeringen att ta tillbaka den till ritbordet och börja om. Förutom de områden som lyfts fram i reservationerna 1–3 ovan, vill jag även lyfta fram följande.

Till att börja med saknar regeringens förslag till nytt nationellt mål för stadsutveckling viktiga delar som fanns med i det tidigare övergripande målet för hållbara städer. Jag anser därför att regeringen ska behålla det tidigare målet.

I linje med det bör vidare namnet Rådet för hållbara städer behållas oförändrat. Rådet inrättades av den tidigare regeringen med uppdrag att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer. Jag anser att det är viktigt att betona rådets arbete för hållbarhet och motsätter mig därför regeringens beslut att byta namn på rådet. Dessutom får rådet en snävare roll eftersom rådets arbete styrs av regeringens skrivelse och regeringens

nationella mål för stadsutvecklingen. Det kommer inte bara att påverka rådet negativt utan även stadsutvecklingen i stort i Sverige. Det är något jag beklagar djupt.

I regeringens skrivelse saknas ett barnperspektiv i stadens planering. Barn nämns endast i relation till skolvägar och idrott men barns och ungas perspektiv borde genomsyra hela strategin. Staden ska vara tillgänglig för alla sina invånare, oavsett ekonomi och ålder. Regeringen bör därför redovisa en barnkonsekvensanalys av alla åtgärder i strategin, inklusive konsekvenserna av det som prioriteras bort, t.ex. ambitionerna kring jämlika städer.

Strategin behöver vidare kompletteras med mer omfattande åtgärder för ökad biologisk mångfald. Naturmark och andra gröna ytor i stadsmiljön är viktiga förutsättningar för ekosystemtjänster. Grönytor har en reglerande inverkan på temperatur, vind, luftkvalitet och luftfuktighet och dämpar därför också effekterna av klimatförändringarna i städerna. Grönytor ökar även den biologiska mångfalden, dämpar buller och kan bidra till rening av dagvatten. Fler träd och gröna väggar i en stad bidrar inte bara till upptag och rening av vatten utan även till ökad syresättning och renare luft i staden. Gröna tak tar hand om regnvatten men ger också gynnsamma förutsättningar för fler arter, som humlor, bin och fjärilar. Stadsgrönskans bidrag till mänskligt välbefinnande ska tas till vara i den fysiska planeringen och i förvaltningen av natur för att möjliggöra en hållbar stadsutveckling.

Människors möjligheter att utvecklas och må bra påverkas i stor utsträckning av hur bostäder, boendemiljöer, offentliga platser och hela städer är formade, gestaltade och sammansatta. Arkitektur, form och design samt omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer kan således bidra till en hållbar stadsutveckling. Bostadsbyggandet behöver vara både effektivt och hållbart, och för att möta samhällets utmaningar kan nya arkitektoniska och tekniska lösningar behövas. Hur bostäder och livsmiljöer utformas har stor inverkan på såväl den miljömässiga och ekonomiska som den sociala hållbarheten. Cirkulär ekonomi är en del i utvecklingen av en hållbar stad där vi gör mer med mindre resurser. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en ny strategi som dels innehåller mer omfattande åtgärder för arkitektur och hållbart byggande, dels åtgärder för minskad klimatpåverkan.

En långsiktigt hög livskvalitet i staden förutsätter en god hälsa. Villkoren är emellertid mycket olika för olika grupper i städerna. Som exempel kan nämnas att barn och boende i ekonomiskt och socialt utsatta områden utsätts för fler föroreningar, sämre luft och mer buller än barn i välbärgade områden. Att motverka ojämlikheten i livsmiljön är därför en uppgift som bör ha en central plats i strategin. Inom begreppet hälsa lyfter regeringen dock i stort sett enbart fram vikten av ökad fysisk aktivitet. Det är visserligen viktigt, men jag saknar ett resonemang om vikten av att skydda befolkningen från hälsorisker. Luftföroreningar gör människor sjuka och förkortar livslängden, och det är därför viktigt att snabbt uppnå en bra luftkvalitet i våra städer. För att åstadkomma en hälsosam, trivsamt och hållbar stadsmiljö är det också angeläget att minska bullerexponeringen i miljöer där människor bor och vistas. Bra

Ljudmiljöer kan skapas genom genomtänkta plan- och bygglösningar, slutna innerstadskvarter samt effektiv ljudisolering mot gatan. Ökad elektrifiering kommer att vara en viktig del i arbetet med att förbättra luftkvaliteten och minska bullret i städerna. Regeringen bör därför återkomma med en ny strategi som även omfattar hälsofrämjande åtgärder.

Strategin behöver även innehålla mer omfattande åtgärder för hållbar och klimatsmart mobilitet. Genom att planera för yteffektiva och klimatsmarta transportslag som kollektivtrafik, cykel och gång skapas utrymme för grönska, handel, kultur och möten i stället för döda asfalterade ytor. Tillgången till staden blir vidare mer jämlik när mobiliteten inte kräver körkort eller tillgång till bil. Jag kan dock konstatera att regeringen lämnar kommuner och regioner ensamma. Både stöden för stadsmiljöavtalen och elbusspremien har tagits bort, och ett rättvist reseavdrag som omfattar kollektivtrafik har stoppats. Kollektivtrafiken nämns knappt i regeringens infrastrukturproposition (prop. 2024/25:28). Det krävs också nya lösningar för att godstransporter ska kunna ske effektivt och med minskad klimat- och miljöpåverkan.

Till sist är det viktigt att strategin även omfattar åtgärder för ökad tillgänglighet. Staden behöver utformas så att den är tillgänglig för alla i befolkningen. Arbetet med en hållbar stad bör därför betraktas i ljuset av mångfalden i befolkningen och inkludera bl.a. funktionshinders-, jämställdhets-, jämlikhets-, äldre-, segregations-, brottsförebyggande- och barnrättsperspektiv.

Sammanfattningsvis anser jag att regeringen bör återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som även omfattar eller utvecklar åtgärder när det gäller de områden jag redogjort för ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2024/25:96 Ny strategi för levande och trygga städer.

Följdmotionerna

2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en ny strategi där staten tar ansvar och ger stöd för hållbar stadsutveckling, så att alla kommuner kan utveckla trygga, socialt hållbara och blandade bostadsområden samt offentliga mötesplatser som stärker sammanhållningen, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stadsplanering i den nya strategin ska vara ett verktyg för att minska klyftorna mellan olika områden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en ny strategi som i likhet med strategin i skrivelse 2017/18:230 har ett tydligt klimatperspektiv och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska behålla det övergripande målet för hållbara städer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska behålla namnet Rådet för hållbara städer oförändrat och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som även omfattar konkreta stöd för stadsutveckling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som även omfattar politik för ett utvecklat barnperspektiv samt barnkonsekvensanalyser av åtgärderna i strategin och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer

- som även omfattar åtgärder för att motverka segregation och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som innehåller mer omfattande åtgärder för ökad biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som innehåller mer omfattande åtgärder för klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som innehåller mer omfattande åtgärder för arkitektur och hållbart byggande och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som även omfattar åtgärder för minskad klimatpåverkan och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som även omfattar hälsofrämjande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som innehåller mer omfattande åtgärder för hållbar och klimatsmart mobilitet och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som även omfattar åtgärder för ökad tillgänglighet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3347 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi som bättre belyser de aspekter som tas upp i denna följdmotion, i synnerhet när det gäller klimatfrågorna, och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2024/25:MJU8y

Ny strategi för levande och trygga städer

Till civilutskottet

Civilutskottet har beslutat att ge miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2024/25:96 Ny strategi för levande och trygga städer och de följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen och över motionerna 2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3, 2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7 samt 2024/25:3347 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Utskottet anser att civilutskottet bör avstyrka motionsyrkandena och föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, C, MP).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen presenterar regeringen en ny inriktning för stadsutvecklingspolitiken. Regeringen vill stärka förutsättningarna för kommunerna att utveckla levande, trygga och robusta stadsmiljöer samt stärka möjligheterna för regioner, statliga myndigheter, näringslivet och civilsamhället att bidra till arbetet. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer.

Skrivelsen innehåller ett nytt nationellt mål för stadsutveckling: Sveriges städer ska utifrån sina förutsättningar utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill vistas. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer. Skrivelsen innehåller även 13 fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken, däribland minskad klimatpåverkan, ökad klimatanpassning och säkrade ekosystemtjänster samt beredskap.

Regeringen anför att städer måste klara utveckling och förändring över mycket lång tid. En robust stad kan ställas om över tid i fråga om användning och funktionssätt. Vidare framhåller regeringen att förändringar i fråga om klimatet och den biologisk mångfalden ställer krav på stadsutvecklingen om den ska vara robust. Grunden för det är en väl genomtänkt grundstruktur, där infrastruktur, gatunät, kvartersindelning och grönstruktur utgör stommen. Historien visar att städer med en genomtänkt grundstruktur kan fortsätta att utvecklas och transformeras under hundratal år.

För en robust stad krävs åtgärder för klimatanpassning för att öka motståndskraften mot klimatförändringarnas effekter. Hur detta ska ske utvecklar regeringen i skrivelsen Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97). Klimatanpassningsåtgärder handlar delvis om storskaliga åtgärder men också om mindre insatser. Genomförande av fysiska åtgärder och naturbaserade, tekniska och cirkulära lösningar för effektivare resurshantering behöver påskyndas. Det kan handla om att skapa multifunktionella ytor, grönytor och dammar för lagring av vatten och temperaturreglering, att bygga erosions- eller översvämningsskydd eller att anpassa infrastruktur och byggnader. Exempel på cirkulära lösningar är återvinning och återanvändning av vatten, näringsämnen och energi ur avloppsvatten.

Grön och blå infrastruktur är enligt regeringen viktigt för att skapa robusta städer samt ge möjlighet att nyttja de ekosystemtjänster som sådana infrastrukturer kan åstadkomma. Biologisk mångfald är en förutsättning för ekosystemtjänster. Exempel på ekosystemtjänster som är centrala för en stad är skönhet, temperatur- och bullerreglering, omhändertagande av dagvatten samt luftrening, vilket åstadkoms genom stadsgrönska, träd, parker, vattendammar samt gröna stråk och tak. Att planera för att stärka ekosystemtjänster är ofta

kostnadseffektivt eftersom samma ekosystem kan bidra till flera lösningar samtidigt.

I skrivelsen anför regeringen även att Sverige behöver ha beredskap för att hantera säkerhetshot. Det gäller förberedelse att hantera såväl fredstida krissituationer som pandemier, naturkatastrofer eller ett väpnat angrepp. Det civila försvaret ska byggas utifrån de krav som ställs för höjd beredskap och ytterst krig. Att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och att skydda civilbefolkningen är delar av målet för det civila försvaret som är särskilt viktiga att inkludera i stadsutvecklingen.

Att upprätthålla en nödvändig försörjning bidrar till att nå målet för det civila försvaret. Vattenförsörjning av rätt kvalitet för dricksvatten, transporter, nödvändiga livsmedel, el, värme och kyla är exempel på system som utgör viktiga samhällsfunktioner.

För att hantera frågor som rör försörjningsberedskap vid samhällsplanering och fysisk planering behöver kommunerna och regionerna beakta flera aspekter. Några exempel är att de behöver säkerställa befintliga och potentiellt nya mark- och vattenområden för samhällsviktig verksamhet, som beredskapslager och berggrum för energi och livsmedel, anläggningar för produktion av kritiska råvaror inom livsmedelssektorn samt placering av skyddsrum. Det handlar även om skydd av dricksvattentäkter och behovet av reservvattentäkter.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3 anför att regeringen bör återkomma till riksdagen med en ny strategi som i likhet med strategin i skrivelsen Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling (skr. 2017/18:230) har ett tydligt klimatperspektiv. Motionärerna framhåller bl.a. att klimatperspektivet nästan saknas helt i den nya strategin.

Enligt kommittémotion 2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 6 bör regeringen återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som innehåller mer omfattande åtgärder för biologisk mångfald. Motionärerna framhåller bl.a. att naturmark och gröna ytor i stadsmiljön är viktiga förutsättningar för ekosystemtjänster. I yrkande 7 i samma motion anför att regeringen bör återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som innehåller mer omfattande åtgärder för klimatanpassning. Motionärerna betonar att städerna måste ta höjd för klimatförändringarnas effekter.

Alireza Akhondi m.fl. (C) anför i kommittémotion 2024/25:3347 att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi som bättre belyser bl.a. klimatfrågorna.

Utskottets ställningstagande

Liksom regeringen anser utskottet att Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling och attraktiva städer. Utskottet välkomnar därför regeringens nya strategi och det mål för stadsutveckling som regeringen föreslår.

Utskottet konstaterar vidare att strategin tar upp den viktiga frågan om klimatanpassning för att öka motståndskraften mot klimatförändringarnas effekter, liksom vikten av grön och blå infrastruktur för att skapa robusta städer. Utskottet noterar även att regeringen i skrivelsen lyfter fram frågan om försörjningsberedskap och vikten av att upprätthålla en nödvändig försörjning.

Sammantaget konstaterar utskottet att den nya strategin för levande och trygga städer ger goda förutsättningar för en stadsutveckling som är robust och anpassad till klimatförändringarna med en stark beredskap. Miljö- och jordbruksutskottet ser således inget behov av att vidta några ytterligare åtgärder utöver vad som presenteras i skrivelsen, och utskottet anser därmed att civilutskottet bör avstyrka motionerna 2024/25:3342 (S) yrkande 3, 2024/25:3346 (MP) yrkandena 6 och 7 samt 2024/25:3347 (C) och föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Stockholm den 3 april 2025

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kjell-Arne Ottosson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Marlène Lund Kopparklint (M), Kajsa Fredholm (V), Stina Larsson (C), Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Runar Filper (SD), Johan Löfstrand (S), Sofia Skönnbrink (S), Oskar Svärd (M) och Rebecka Le Moine (MP).

Avvikande meningar

1. Ny strategi för levande och trygga städer (S)

Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Johan Löfstrand (S) och Sofia Skönnbrink (S) anför:

Regeringen benämner sin skrivelse En ny strategi för levande städer. Vi instämmer i att det handlar om en ny strategi. Dessvärre ligger nyheten i att regeringen i grunden ändrar inriktningen av stadsutvecklingspolitiken, och det är ganska tydligt vart det hela är på väg. Den tidigare strategin, som den socialdemokratiskt ledda regeringen redovisade i skrivelse 2017/18:230, innebar att staten tog ansvar, gav stöd till kommunerna och såg till att städerna utvecklades hållbart – både socialt och klimatmässigt. I den nya strategin är detta ersatt med en politik där kommunerna i princip får klara sig själva och regeringen undviker att adressera grundproblemen.

Vi anser att stadsutveckling är en central del av klimatomställningen och att det är en fråga om rättvisa. Därför behövs starka stadsmiljöavtal, stöd för hållbar stadsplanering samt en nationell strategi som säkerställer att stadsutvecklingen bidrar till både social och ekologisk hållbarhet. Trygga och levande stadsmiljöer uppstår inte av sig själva – det kräver långsiktiga investeringar i bostäder, kollektivtrafik, grönområden och offentliga mötesplatser. Också detta måste återspeglas i den nya strategin.

Klimatperspektivet saknas nästan helt i den nya strategin. Det illustreras med all önskvärd tydlighet redan i rubriken. Regeringen har tagit bort det tidigare tillägget ”politik för en hållbar stadsutveckling”. Tidigare fanns det tydliga mål om fossilfria transporter, mer kollektivtrafik och grönare städer. Nu förändras detta av regeringen som väljer att i stor utsträckning fokusera på bilen, medan satsningar på kollektivtrafik och cykelvägar tonas ned. Det ter sig som en rejäl tillbakagång och bör korrigeras i den nya strategin.

Det här duger inte. En tidigare ambitiös strategi föreslås ersättas med något som är mycket sämre för Sverige. En ny strategi som inte bara innebär att utvecklingen slår halt, utan i vissa stycken till och med leder till att vi backar in i framtiden.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en ny strategi som i likhet med strategin i skrivelse 2017/18:230 har ett tydligt klimatperspektiv. Därmed anser vi att civilutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3342 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3.

2. Ny strategi för levande och trygga städer (C)

Stina Larsson (C) anför:

Regeringen har i sin nya strategi tagit upp trygghet i högre utsträckning än vad som var fallet i den tidigare strategin. Det är positivt och logiskt givet att

trygghetsfrågorna kommit att aktualiseras alltmer. Däremot kan vi konstatera att regeringen valt att kraftigt sänka ambitionerna på klimatområdet. Mot bakgrund av allvaret i klimatfrågan är detta olyckligt.

Det är viktigt att strategin tar upp bl.a. klimatanpassning. Flera av Sveriges städer riskerar att på olika sätt drabbas hårt av tilltagande klimatförändringar. Viktiga delar i ett sådant arbete är en säker tillgång till dricksvatten, risker för stigande vattendrag och översvämningar, stranderosion och sjukdomar bland gamla och svaga i städerna under riktigt varma somrar. Sammanfattningsvis är dessa frågor angelägna ur ett samhällsplaneringsperspektiv.

Det finns en rad frågor som måste lyftas fram mycket tydligare i strategin, bl.a. livsmedelsförsörjningen, där städerna sannolikt kan utformas för att i högre utsträckning bidra till att i vissa avseenden öka Sveriges försörjningsförmåga. Kopplat till detta är också avfallshanteringen av betydelse. Ordet cirkulär dyker upp ett par gånger i strategin, men också i dessa delar är regeringen påfallande återhållsam med att peka ut en tydlig riktning.

Regeringen bör mot denna bakgrund skyndsamt återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi som bättre belyser de aspekter som tas upp i denna reservation, i synnerhet när det gäller klimatfrågorna. Därmed anser jag att civilutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3347 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i de delar som berör miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

3. Ny strategi för levande och trygga städer (MP)

Rebecka Le Moine (MP) anför:

Naturmark och andra gröna ytor i stadsmiljön är viktiga förutsättningar för ekosystemtjänster, dvs. de tjänster från naturens ekosystem som bidrar till människors välbefinnande. Grönytor har en reglerande inverkan på temperaturen, vinden, luftkvaliteten och luftfuktigheten och dämpar därför också effekterna av klimatförändringarna i städer. Grönytor ökar även den biologiska mångfalden, dämpar buller och kan bidra till rening av dagvatten. Fler träd och gröna väggar i en stad bidrar, förutom till upptag och rening av vatten, till ökad syresättning och renare luft i staden. Gröna tak tar hand om regnvatten men ger också gynnsamma förutsättningar för fler arter, som humlor, bin och fjärilar. Stadsgrönskans bidrag till mänskligt välbefinnande ska tas till vara i fysisk planering och i förvaltning av natur för att möjliggöra en hållbar stadsutveckling.

Förordningen om restaurering av natur¹ är beslutad på EU-nivå och innebär att det inte ska ske någon nettoförlust av urbana grönområden i förhållande till landets totala yta samt att trädäckningen i stadsområden ska bibehållas. För växande städer som har stor bostadsbrist och behov av byggbar mark innebär det att stadsplaneringen kommer att behöva rikta in sig i allt högre grad på

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869.

redan exploaterade ytor, som att främja omvandling av exempelvis kontorslokaler och bostadsfastigheter, och på nationell nivå behöver förutsättningarna för nyttjande av det befintliga bostadsbeståndet förbättras.

För att säkra en långsiktig livsmedelsförsörjning i Sverige måste åkermark skyddas när städerna växer. På samma sätt måste städerna planeras så att hav, sjöar och vattendrag inte påverkas negativt när städerna växer. Ett långsiktigt hållbart jordbruk och ett långsiktigt hållbart fiske är nödvändigt för stadernas livsmedelsförsörjning.

Klimatets förändringar till följd av klimatpåverkande utsläpp är ett faktum. Sverige står generellt inför ett varmare och blötare klimat. Extrema väderhändelser som skyfall och värmeböljor blir vanligare. För städerna innebär det stora förändringar i planeringen. Stora hårdgjorda ytor kan inte ta hand om vatten från skyfall, utan riskerar att leda vatten in i byggnader eller underminera infrastruktur, med stora skador som följd. Under en värmebölja fungerar de hårda ytorna i stället som stora värmeöar som lagrar och sprider värme, med ökade temperaturer i staden som följd. Mjuka ytor och träd har i stället motsatt effekt. När marken kan ta emot vatten fördröjs skyfallen och skadorna på den byggda miljön minskar. En hög krontäckningsgrad sänker temperaturen med flera grader vid en värmebölja och kan därmed rädda liv.

Strandnära byggnader är extra utsatta när stormar trycker in havsvatten mot städerna, när vattendrag svämmas över till följd av skyfall eller smältvatten uppströms och när havsnivån höjs. Stranderosion är ett växande problem i delar av landet, medan älvar och åar allt oftare svämmas över. Med detta följer också en risk för skred och ras. Det är effekter av klimatförändringarna som städerna måste ta höjd för, för att undvika stora kostnader för såväl samhället som enskilda.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en ny strategi för städer som innehåller mer omfattande åtgärder för klimatanpassning och ökad biologisk mångfald. Därmed anser jag att civilutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3346 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7.